

פרק ד': הפקת תועלת מהמבחן

מדריך לניתוח שגיאות של תלמידים והשתמעויות להוראה

על-פי מבחן מיצ"ב פנימי בעברית לכיתה ב', תשס"ח

המדריך שלהלן נועד לסייע למורים בתהליך של הפקת תועלת מהמבחן באמצעות ניתוח שאלות, הגדרת הכישורים הנדרשים בשאלה, הצגת שגיאות של תלמידים אשר נאספו מכמות גדולה של מבחנים, ולצדן ניתוח התשובות הנכונות והשגויות לצורך יצירת הכללות והצעת אסטרטגיות להתמודדות עם קשיים דומים בתהליכי ההוראה. מבחני המיצ"ב שנערכים מדי שנה בבתי הספר בארץ הם הזדמנות מצוינת לפיתוח השתמעויות להוראה כדי לטפל בקשייהם של התלמידים.

המדריך יכול לשמש מורים על מנת לאפיין את קשיי התלמידים ואת שגיאותיהם בשלב הבדיקה של המבחנים וכן בשלב של תכנון ההוראה לאור המבחן. כמו כן פרק זה של הפקת תועלת יכול לשמש בסיס ללמידה ולהתמקצעות בחדרי מורים, במפגשי הדרכה ובהשתלמויות. כדאי להרחיב את היריעה ולהיעזר גם במדריכים למורה לכיתות ה', ו-ח' כדי להתבונן בניתוח שגיאות של מבחנים בשכבות גיל אחרות.

א. מה כולל המדריך?

המדריך כולל את מרבית שאלות המבחן ואת המחוונים לבדיקתן, וכן דוגמאות אותנטיות של שגיאות אופייניות בתשובות תלמידים. תשובות התלמידים מובאות במסמך כלשון ללא כל עריכה. ניתוח השאלות והתשובות מלווה בהפניות לתכנית הלימודים במקומות הרלוונטים. כמו כן כולל המדריך ניתוח של השאלות, וניסיון להבין את מקורן של השגיאות. מוצעות גם השתמעויות להוראה המבוססות על ניתוח השאלות והשגיאות.

נוסף על כך, כולל המדריך ניתוח תוצרים של מטלת הכתיבה, ספורים שנכתבו בעיקבות תמונות ברצף, הניתוח התבסס על המלצות המחווון, בעיקבות הניתוח הוצעו השתמעויות להוראה.

ב. מבנה המדריך

המדריך נבנה על פי סדר השאלות במבחן, בסוף המדריך מובאים ניתוחים של טקסטים שכתבו ילדים בעקבות מטלת הכתיבה.

במסמך נבחרו רק שאלות המדגימות קשיים אופייניים.

העיסוק בכל שאלה הוא במתכונת קבועה:

- הצגת השאלה מתוך המבחן
- ניתוח השאלה כולל את ממד ההבנה על-פי המפרט, את דרישות השאלה ואת רמת הקושי שלה. רמת הקושי מדרגה 1 (שאלה קלה) ועד לדרגה 5 (שאלה קשה) נקבעה לפי אחוז המשיבים נכון על השאלה במבחן החיצוני בתשס"ח. שאלה נחשבת לקשה אם מעט תלמידים הצליחו להשיב עליה נכון, ולקלה אם רוב התלמידים הצליחו לענות עליה נכון. מדד זה הובא כאן על מנת לאפשר למורים להעריך את המצב הלימודי של תלמידיהם בהשוואה להצלחה הכללית בכל שאלה.
- מחוון לתשובה נכונה מתוך ערכת המבחן הפנימי בתשס"ח.
- תשובות שגויות של תלמידים אשר מובאות כלשונן, ללא עריכה וללא תיקון שגיאות כתיב.
- מיון וניתוח משוער של השגיאות
- השתמעויות להוראה – תובנות והמלצות בעקבות הנלמד מניתוח השאלה והתשובות השגויות.

ג. רעיונות לשימוש במדריך

אפשר להיעזר במדריך בכמה דרכים:

- רצוי להביא לכיתה דוגמאות לתשובות שגויות ולנתח אותן יחד התלמידים.
- לפני בדיקת המבחנים, כדאי לקרוא ולהכיר טעויות אופייניות של תלמידים. כך הבדיקה תהיה מכוונת יותר ובמהלכה יוכלו המורים להיעזר בניתוח ובמיון השגיאות המוצעים כאן.
- חשוב להיעזר במדריך לקראת בנייה של תכנית עבודה, לצד מיפוי וניתוח של הישגי התלמידים. כדאי ללמוד את ההמלצות במדריך ולהתאים אותן לתלמידי הכיתה ככלל או באופן פרטני.
- השימוש במדריך יסייע לקידום הידע המקצועי בתחום הוראת הבנת הנקרא, בתחומי הדעת רבי המלל, למשל על ידי היכרות עם סוגי שאלות, סוגי שגיאות, היכרות עם סוגות שונות של טקסטים וכדומה.

**ביצוע הוראות תשס"ח נוסח א'
שאלה 10**

השאלה		קראו את המשפט והקיפו את האות הראשונה במילה האחרונה.
התשובה		באביב העצים מצמיחים עלים חדשים – הקפת האות חי"ת במילה "חדשים".
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		הבנת הנקרא ברמת משפט - מילוי הוראות.
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של התשובה השגויה	
<ul style="list-style-type: none"> • הקפת המילה "חדשים". • הקפת האות מ"ם סופית. 	<p>בשני המקרים ההבנה של ההוראה היא חלקית, התלמידים הקיפו מילה או אות שגויה. ככל הנראה התלמידים אינם יודעים להבדיל בין אות למילה.</p>	
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> • פיתוח ציפייה באמצעות קריאת הכותרת : • הבנת הנקרא ברמת משפט, במקרה זה מילוי הוראות, השאלה מגייסת שימוש באסטרטגיית טרום קריאה, קריאת כותרת העמוד : ביצוע הוראות יעודד את התלמיד לפתח ציפייה לקראת המשימות העומדות בפניו. • התאמה בין מטרת הקריאה לדרך הקריאה, במטלת מילוי הוראות הקריאה תהיה קריאה בעיון וקריאה חוזרת (ראה הרחבה בתכנית הלימודים עמ' 76). • במשפטי הוראה אין עודפות, ההוראה קצרה וממוקדת ולכן לכל מילה תפקיד מכריע בבניית המשמעות, מכאן הצורך בפינוח מדויק של כל מילה. • במטלות של ביצוע הוראות יש שימוש רב במילות יחס : מעל, בתוך, מתחת, מעל ... על כן נדרשת הוראה ותרגול של מילות יחס. • זיהוי מילת ההוראה במשפט והדגשתה, הגדלת אוצר מילות הוראה כמו : כתבו, מצאו, הקיפו וכו'. • במשפטי הוראה יש שימוש תכוף במאזכרים כמו : "הקיפו את כל המילים שהן שמות של...", על כן נדרשת הוראה מפורשת של מאזכרים, הדגשת המאזכר, הכוונת התלמידים לחיפוש המאזכר ולהבנה אל מי המאזכר מתייחס. • הוראה מפורשת המבחינה בין אות, מילה ומשפט. • פיתוח אסטרטגיית בקרה : "דיבור עצמי" לאחר הקריאה ולפני הביצוע, לומר לעצמי מה עליי לעשות, האם זה מה שאכן ביצעתי. 		

**שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 17**

השאלה		בשורה השנייה בסיפור כתוב שניצה שמחה. כתבו מדוע.
התשובה מצופה		ניצה שמחה כי קיבלה במתנה דגים. ניצה שמחה בגלל הדגים.
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		הבנת המשמעות הגלויה התלמיד נדרש להבין קשר לוגי של סיבה ותוצאה. בטקסט הסיבה והתוצאה כתובים אחד אחרי השני, זהו גורם שיכול להקל על ההבנה.
דוגמאות לתשובה שגויה		ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> כי החתול רצה לתפוס את הדגים אבל לא הצליח 	<ul style="list-style-type: none"> בתשובתו התבסס התלמיד על פרשנות אישית העולה מן הטקסט אך לא התבסס על הכתוב. אפשר להתרשם שהתלמיד הבין את השאלה מכיוון שענה על השאלה מדוע שמחה ניצה אך לא התייחס להפניה לטקסט. 	
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> לעבוד על המילים בשאלה המרמזות על הצורך לחזור לטקסט : "בשורה השנייה בסיפור". לעודד את התלמידים לחזור אל הטקסט ולא להסתמך על הזיכרון. להבהיר לתלמידים שיש שאלות הדורשות קישור לטקסט ומתבססות על הטקסט, ויש שאלות שבהן אין צורך להתבסס על הטקסט. חשיפת התלמידים למבנים שונים של שאלות. שאלה זו למשל מציינת עובדה ואחר כך שואלת שאלה הכוללת מילת שאלה ומילת הוראה. 		

**שם הטקסט ומקורו: מי שתה את המים? מי צ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 18**

השאלה		כיצד טיפלה ניצה בדגים שלה? 1. _____ 2. _____
התשובה המצופה		זרקה לדגים פירורי לחם/ החליפה את המים /מילאה צנצנת במים לאחר שגילתה שהמים חסרים/ ניסתה לגלות מדוע המים נעלמים/ סגרה את דלת חדרה כדי שהחתולה לא תיכנס.
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		הבנת המשתמע מתוך הטקסט. על התלמיד להבין שהפעולות השונות שהדמות עושה מעידות על הטיפול. בשאלה ניתנה פעולה מכלילה – טיפול, שאינה מצויה בטקסט, התלמידים נדרשו לפרט כיצד נעשה הטיפול על פי הטקסט .
דוגמה לתשובה שגויה		ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> ניצה טיפלה בדגים שלה טוב-טוב. 		<p>על פי תשובה זו לא נראה שיש קושי בהבנה של המושג טיפול, התשובה שגויה מכיוון שהיא כוללת את דעתו של התלמיד אך אינה כוללת את אופן הטיפול. התלמיד התייחס למטלה כשאלה המבקשת הבעת דעה ולא כשאלה הדורשת איתור פרטי מידע .</p>
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> להבחין בין השאלה - כיצד לדעתך טיפלה ניצה בדגים? זוהי שאלה הדורשת הבעת דעה המתבססת על השיפוט של מעשיה של ניצה, לבין השאלה - כיצד טיפלה ניצה בדגים? בשאלה זו נדרשים לפרט את האופן שבו ניצה טיפלה בדגים. להיעזר בהיצג השאלה: התלמידים נדרשו לחלק את תשובתם לשני חלקים, לשם כך נכתבו הספרות 1 ו-2 עם שורות ריקות, ומכאן הם יכולים להסיק שעליהם להשלים שתי פעולות. להביא למודעות התלמידים ולתרגל עימם התאמה של דרך הקריאה למטרת הקריאה. במקרה זה, הקריאה של התלמיד צריכה להיות מכוונת לחיפוש המידע המתאים, קריאה מהירה סורקת, וכאשר הקורא מגיע ל"אזור" שבו לדעתו נמצאת התשובה יש לעבור לקריאה בעיון (ראה הרחבה בשאלה 29). השאלה מזמנת הרחבת המושג "טיפול" מעבר לפעולות קונקרטיות כמו להאכיל או להחליף, גם הרחקת החתול על ידי סגירת הדלת והניסיון לגלות מדוע המים נעלמים הם פעולות המצביעות על טיפול. להרחיב את ההבנה על ידי קישור לעולמם של הקוראים: "האם טיפלתם במשהו? מה עשיתם? האם מטפלים בכס? כיצד? (הישג 6 - הרחבת משמעות היצירה על ידי קישור לעולמם של הקוראים). 		

**שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 19**

<p>בסיפור כתוב שניצה הסתכלה בדגים הזריזים. מה פירוש המילה זריזים? הקיפו את התשובה הנכונה. 1. חכמים 2. צבעוניים 3. זהירים 4. מהירים</p>	<p>השאלה</p>
<p>4. מהירים</p>	<p>התשובה</p>
<p>1,2,3,4,5</p>	<p>דרגת קושי</p>
<p>ממד ההבנה ודרישות השאלה הבנת המשתמע מתוך הטקסט. הבנת משמעות מילה מתוך הקשר. בניית ההבנה של המילה "זריזים" נעשית רק לאחר קריאת הטקסט השלם.</p>	
<p>ניתוח משוער של התשובה השגויה</p>	<p>דוגמה לתשובה שגויה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד לא בחר במסיח הנכון מכיוון שלא הצליח להבין את פירוש המילה ולא נעזר בהקשר על מנת לבנות את משמעות המילה. המילה "זריזים" הופיעה פעמיים בטקסט, בפסקה הראשונה אי אפשר להבין את פירוש המילה מתוך ההקשר אך בפסקה האחרונה ההקשר מסייע להבנה. • ייתכן שהתלמיד נעזר בהקשר אך ההסקה שלו הייתה שגויה. • במקרה שהתלמיד בחר את המילה זהירים, ייתכן וניסה לחשוב על משפחת מילים או אותיות שורש, יש לשים לב לכך שחלק מהאותיות במילים "זהירים" ו"זריזים" זהות. 	<ul style="list-style-type: none"> • בחירת מסיח לא נכון כמו "חכמים". • בחירת המסיח "זהירים"
<p align="center">השתמעויות להוראה</p>	
<p>אפשר לתרגל עם תלמידים דרכים אחדות להתמודד עם מטלות הדורשות פירוש מילה מתוך הקשר :</p> <ul style="list-style-type: none"> • איתור משפט בטקסט שבו מופיעה מילת המטרה. החלפת מילת המטרה עם המסיחים – בדיקה האם זה הגיוני ומתאים? • קריאת המשפט או הפסקה שבהם מופיעה המילה, קריאה בהקשר. העלאת השערות לגבי פירוש המילה, בדיקה איזה מסיח קרוב ביותר להשערה ששיערת. • האם קיימת מילה נוספת מאותה משפחת מילים המוכרת לי? או האם נתקלתי במילה זו בהקשר אחר? אם כן, האם יש קשר למילה שאני מחפש את פירושה? • לנסות להוריד אותיות מוספיות מהמילה ולבדוק האם היא מוכרת. • לנסות להפוך מיחיד לרבים, מזכר לנקבה ולבדוק האם המילה מוכרת. • לסמן מילים שאינן מתאימות על מנת לייעל את תהליך הבחירה. • לעיתים משמעות המילה או הביטוי נבנית במהלך הקריאה באמצעות איסוף מידע והשערות מכמה מקומות בטקסט, יש להדגים את התהליך, להמליץ אותו ולציין איזה מידע נאסף בכל פעם, בדיקת ההשערות אל מול המסיחים. 	

שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח
שאלה 20

השאלה	
מדוע התפלאה ניצה כשהביטה בצנצנת? הקיפו את התשובה הנכונה. א. כי ראתה שחסרים מים ב. כי הדגים נעלמו ג. כי נגמרו פירורי הלחם ד. כי החליפו את המים .	
התשובה	
א. כי ראתה שחסרים מים	
רמת קושי	
1,2,3,4,5	
ממד ההבנה ודרישות השאלה	
הבנת המשתמע מתוך הטקסט. התלמיד נדרש להבין שהילדה התפלאה מכיוון שצנצנת המים הייתה אמורה להיות מלאה, בכל יום ניצה מילאה מים אך למרות זאת הצנצנת הייתה ריקה. הפליאה של ניצה זוהי התוצאה, הילד צריך להבין את הסיבה.	
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> • כי נגמרו פירורי הלחם • כי החליפו את המים 	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד לא הבין את הקשר בין הסיבה לתוצאה מכיוון שלא קישר בין הצנצנת המתרוקנת בכל פעם מחדש לבין הפליאה. • בתחילת הסיפור מוזכרים הפירורים והחלפת המים, ייתכן והתלמיד זכר את הפרטים הללו ולכן בחר בהם, הוא לא חזר לטקסט על מנת לבדוק את התשובה. • התלמיד אינו מבין מהי פליאה, אינו מבין מה מעורר פליאה.
השתמעויות להוראה	
<ul style="list-style-type: none"> • לשוחח עם התלמידים על דברים שיכולים לגרום לפליאה ללא קשר לסיפור כמו: דבר שאינו צפוי, תופעה חריגה... • לחזור אל הטקסט ולברר מהם הדברים שקרו לפני שניצה התפלאה, ולאחר מכן לברר מה מביניהם יכול לגרום לפליאה? • לשוחח עם התלמידים על שאלתה של ניצה ולברר מדוע ניצה שאלה מי שתה בלילה את המים. שאלתה של ניצה רומזת על סיבת פליאתה. 	

**שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 21**

השאלה		מדוע התאפקה ניצה ולא נרדמה?
התשובה		כי רצתה לגלות מי שותה את המים. רצתה לגלות מדוע חסרים מים.
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		הבנת המשמעות הגלויה בטקסט, התלמיד נדרש להבין את המניע של ניצה לא לישון, המניע מצוין בצורה מפורשת.
ניתוח משוער של התשובה השגויה		דוגמה לתשובה שגויה
<ul style="list-style-type: none"> • תלמיד שכתב "מפני שהחתול רצה לתפוס את הדגים" מייחס לניצה רצון להגן על הדגים שלה. בתשובה זו יש היגיון מכיוון שהיא מתבססת על ההבנה שניצה שמרה וטיפלה בדגים ולכן לא רצתה שייפגעו, אך תשובה זו אינה מדויקת ואינה מתבססת על הכתוב בטקסט. • התלמיד לא חזר לטקסט לבדוק מהי הסיבה הכתובה בטקסט. • תלמיד שכתב "רצתה לדעת מי נוגע בדגים שלה" מייחס לניצה סקרנות, ואכן ניצה הייתה סקרנית, גם כאן כמו בתשובה הקודמת יש היגיון אך זו אינה התשובה המצוינת בטקסט. 		<ul style="list-style-type: none"> • מפני שהחתול של ניצה רצה לתפוס את הדגים של ניצה. • כי היא רצתה לדעת מי נוגע לה בדגים שלה.
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> • לשוחח עם התלמידים על הצורך לחזור אל הטקסט, לבסס את תשובתם על הכתוב בטקסט. • לשחזר עם התלמידים את הסיפור ואת הרצף הכרונולוגי, פעילות זו תדגיש בפניהם את העובדה שכאשר ניצה החליטה להתאפק ולא לישון היא עדיין לא ידעה שהחתול רוצה לתפוס את הדגים או שמישהו נוגע בהם, העובדה שהייתה ידועה לה היא שחסרים מים. 		

**שם הטקסט ומקורו: מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 22**

השאלה		מדוע הדגים בורחים לתחתית הצנצנת?
התשובה		כי החתולה רוצה לתפוס אותם, כי הם מפחדים מהחתולה.
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		הבנת המשתמע מתוך הטקסט, על התלמיד להבין קשר לוגי של סיבה ותוצאה. בטקסט לא נכתב באופן גלוי מדוע ברחו הדגים, על התלמיד להסיק זאת.
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של התשובה השגויה	
<ul style="list-style-type: none"> בגלל שהחתולה לא תצליח לשתות את המים. כי ניצה לא שמה להם את פירורי הלחם. הדגים בורחים כי החתול הגיע. 	<ul style="list-style-type: none"> תלמיד שכתב "בגלל שהחתולה לא תצליח לשתות את המים" מניח שהדגים מתחשבים בחתול, אינו מבין קשר של סיבה ותוצאה המוזכר בסיפור. נראה שתלמיד זה לא חזר כלל לטקסט על מנת לחפש את התשובה, פירורי הלחם הוזכרו בתחילת הטקסט ובהקשר אחר. תשובה זו חלקית, ככל הנראה התלמיד הבין את השאלה, ציין את הקשר בין הגעת החתול ובריחת הדגים אך לא ניסח תשובה המסבירה את רצונו של החתול לתפוס את הדגים. 	
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> לשוחח עם התלמידים ולהסביר מדוע תשובה 3 חלקית, להסביר מהו המידע שחסר בתשובה זו. אפשר להסביר זאת באמצעות השלמת התשובה בכמה אפשרויות שאינן נכונות, כמו למשל: הדגים בורחים כי החתול הגיע וישב, או: הדגים בורחים כי החתול הגיע ושיחק, דרך זו תבהיר לילדים שהתשובה אינה שלמה, ועל מנת שהקורא יבין את כוונתם עליהם לכתוב את כל הפרטים. לעיתים גם כאשר הקשר הלוגי גלוי התלמידים מתקשים להבינו בשל חוסר הכרת מילות קישור אופייניות. המילה "כיי" והמילה "מפני" נפוצות, אך יש מילות קישור נפוצות פחות כמו "כיוון" ו"לכן". 		

**שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 25**

השאלה		האם, לפי דעתכם, כדאי שיהיו בבית גם חתול וגם דגים? הסבירו בעזרת הסיפור.
התשובה		לא, כי חתולים יכולים לטרוף דגים. כן, בתנאי שישמרו שהחתול לא יתקרב לדגים. (דוגמאות נוספות במחווך)
דרגת קושי		1,2,3,4,5
ממד ההבנה ודרישות השאלה		פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות. התלמיד נדרש להבין רעיון מרכזי העולה מן הסיפור וליישמו בסיטואציה דומה מחוץ לסיפור תוך כדי הבעת עמדה. בשאלה זו על התלמיד להמיר הבנות שעלו מתוך הסיפור לנימוקים בעד או נגד גידול חתולים ודגים בבית.
תשובה שגויה		ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> • "כי הדגים יכולים להאכל " • "לא כדאי לגדל חתול עם דגים" • כי בלי חתול הדגים לא ישתו את המים שבצינצנת 	<ul style="list-style-type: none"> • כתיבת נימוק ללא הבעת עמדה. • הבעת עמדה ללא נימוק. • התלמיד לא הביע את דעתו, הוא כתב נימוק לא נכון שמראה שהוא לא הבין את אחד הרעיונות העיקריים שבסיפור. 	
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> • שיחה על הקשר שבין השאלה לבין הסיפור באמצעות שאלות כמו : מדוע שאלו על גידול חתול ודגים באותו מקום? • הוראה מפורשת של מילים בשאלה הרומזות לתלמיד שעליו להתבסס על מה שהבין מהסיפור, אך גם להביע את דעתו. • הוראה מפורשת של מבנה התשובה : הבעת העמדה/ הדעה ולאחריה הנימוק. • קריאת מספר תשובות שאינן נכונות והמללה מדוע אינן נכונות או מה חסר או מה נשנה על מנת לקבל תשובה מלאה ונכונה. • בשאלה זו אפשר לקבל תשובות המציינות שכדאי לגדל חתולים ודגים וגם תשובות שלא כדאי, עובדה זו יכולה לבלבל את התלמידים ולכן צריך לשוחח עימם על שאלות המאפשרות תשובות מנוגדות ועל החשיבות של הנימוק. 		

**שם הטקסט ומקורו : מי שתה את המים? מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 26**

השאלה	
מהסיפור אפשר להבין שניצה הייתה ילדה אחראית. תארו שני מעשים שאפשר ללמוד מהם שהיא הייתה אחראית.	
התשובה	
דואגת להאכיל את הדגים, מנסה להבין לאן נעלמו המים, סוגרת את דלת חדרה. (דוגמאות נוספות במחווך)	
דרגת קושי	
1,2,3,4,5	
ממד ההבנה ודרישות השאלה	
פרשנות, מיזוג ויישום של רעיון התלמיד נדרש להבין את משמעות המושג אחריות ולהבין את הביטוי של מושג זה בסיפור ובעיקר במעשיה של ניצה, התלמיד נדרש למצוא בסיפור שני מעשים המבטאים את האחריות של ניצה. על התלמיד לצאת מהכללה אל הפירוט.	
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> • היא שמרה על הדגים • היא טיפלה בדגים וגם טיפלה בחתול 	<ul style="list-style-type: none"> • כשתלמיד כתב "שמרה על הדגים", הוא הבין את המושג אחריות, יצר הכללה של מעשיה של ניצה ופירש אותם כשמירה. בתשובתו חסר תיאור של שני מעשים המעידים על האחריות שלה. נראה שתלמיד זה מבין את השאלה מכיוון ששמירה על הדגים מלמדת על האחריות של ניצה, אך בתשובתו יצר הכללת יתר כאשר נדרש לפרט. • גם תלמיד זה הבין את המושג אחריות, בתשובתו יצר הכללה וכתב "היא טיפלה בדגים" אך לא תיאר את מעשיה, נוסף על כך כתב שניצה טיפלה גם בחתול, עובדה זו אינה מצוינת בסיפור, ככל הנראה התלמיד לא חזר לטקסט על מנת לבדוק ולהיזכר במעשיה של ניצה, הוא התבסס על הזיכרון.
השתמעויות להוראה	
<ul style="list-style-type: none"> • קריאת סיפורים ושאלות מסוג זה יכולה לזמן למורה שיחות הקשורות ל"זיהוי דמויות וקורותיהן ביצירה וביטוי עמדה אישית כלפיהן" (תכנית הלימודים, הישג נדרש 6), שאלה זו דורשת אפיון דמות ביצירה על פי מעשיה (בשל גילם הצעיר של הנבחנים אפיון הדמות נכתב בשאלה). 	

**שם הטקסט ומקורו : בונים קן מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 27**

מדוע בונות הציפורים קן?		השאלה
כדי להגן על הביצים והגוזלים מפני חום, קור וחיות טורפות.		התשובה
1,2,3,4,5		דרגת קושי
הבנת המשמעות הגלויה בטקסט, התלמיד נדרש לאתר מידע גלוי בטקסט ולהבין קשר לוגי של סיבה ותוצאה.		ממד ההבנה ודרישות השאלה
ניתוח משוער של התשובה השגויה	דוגמה לתשובה שגויה	
<ul style="list-style-type: none"> • ייתכן שהתלמיד הבין שהקן משמש להגנה (על כן כתב "הם ימותו") אך חשב שהציפורים צריכות את הקן כדי להגן על עצמן, ולא הבין שהקן נועד כדי להגן על הביצים והגוזלים. חוץ מהקושי בהבנה יש קושי גם בניסוח התשובה, התלמיד בחר במילת קישור המציינת זמן (אחרי) במקום קשר המציין תנאי (אם לא יהיה להם קן הם...) • הדעה השגויה אך הרווחת שהציפור גרה בקן. התלמיד התבסס על ידע מוקדם וציין שהקן נבנה כדי לגור בו, הוא לא השתמש בטקסט כמקור לתשובתו. נראה שבשתי התשובות הללו התלמידים התבססו על ידע קודם. 	<ul style="list-style-type: none"> • הם צריכים את הקן כי החריזה (אחרי זה) הם ימותו. • כדי לגור שם 	
השתמעויות להוראה		
<ul style="list-style-type: none"> • לעמת את התלמידים עם תשובתם ועם התשובה הנכונה, להסביר להם מדוע תשובתם אינה נכונה. • לנסות ולגלות עם התלמידים מדוע טעו? מהי הנחת היסוד השגויה שעליה התבססו בתשובתם (שהציפור גרה בקן), דוגמה זו יכולה להבהיר לתלמידים היטב את הצורך בחזרה אל הטקסט ואת הצורך לדייק • אפשר להיעזר בהשתמעויות להוראה בשאלה 29. 		

**שם הטקסט ומקורו : בונים קן מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 28**

השאלה	
א. באילו חומרים משתמשות הציפורים לבניית הקן שלהן? ב. באילו חומרים משתמשות הציפורים לריפוד הקן שלהן?	
התשובה	
א. גבעולים וענפים ב. נוצות, שערות של בעלי חיים ובעוד חומרים רכים.	
דרגת קושי	
א. 1,2,3,4,5 ב. 1,2,3,4,5	
ממד ההבנה ודרישות השאלה	
הבנת המשמעות הגלויה, התלמיד נדרש לאתר מידע ולארגן אותו על פי קריטריונים נתונים. שאלה זו כוללת הכללה אשר אינה מופיעה בטקסט ושואלת באילו חומרים משתמשות הציפורים, הטקסט מכיל את הפירוט, התלמיד נדרש לזהות את הפרטים ולארגן אותם על פי קריטריון נתון.	
ניתוח משוער של התשובה השגויה	דוגמה לתשובה שגויה
<ul style="list-style-type: none"> מתשובה זו אפשר לראות שהתלמיד הבין את ההבדל בין החומרים שנועדו לבניית הקן (חומרים קשים) ובין אלו שנועדו לריפוד הקן(חומרים רכים), אך לא חזר לטקסט על מנת לדייק. התלמיד לא הבין אילו חומרים מתאימים לריפוד ואילו לבנייה, ייתכן שלא הבין מהו ההבדל שבין הריפוד לבנייה. נראה שהתלמיד זכר חלק מהפרטים מכיוון שכתב נוצות וענפים אך לא חזר לטקסט לצורך בדיקה ואימות תשובתו. התלמיד השתמש בידע קודם. 	<ul style="list-style-type: none"> א. מקלות ב. עלים א. עם עלים עם נוצות ב. הם משתמשים עם ענפי עץ קטנים א. צמר גפן ב. פרבה (פרווה)
השתמעויות להוראה	
<ul style="list-style-type: none"> לעבוד עם התלמידים על מבנה השאלה : מורכבת משתי שאלות דומות אך מילה אחת מבדילה ביניהן, המילה המודגשת. להסביר את המשמעות של שאלה אחת המכילה כמה סעיפים, מבנה כזה של שאלה מלמד שיש קשר בין השאלות, שתיהן שואלות על חומרים, אך עם זאת יש שוני בין השאלות. לשוחח עם התלמידים על ההבדל בין ריפוד לבנייה, והקשר לחומרים שבהם משתמשים. להיעזר בהשתמעויות להוראה בשאלה 29. 	

**שם הטקסט ומקורו : בונים קו מיצ"ב תשס"ח נוסח
שאלה 29**

השאלה	
כתבו, לפי מה שקראתם, שלושה מקומות שבהם הציפורים בונות את הקן שלהם. 1. _____ 2. _____ 3. _____	
התשובה	
על עצים, בהרים גבוהים, באגמים ובשלוליות, על אדן החלון	
דרגת קושי	
1,2,3,4,5	
ממד ההבנה ודרישות השאלה	
הבנת המשמעות הגלויה איתור פרטי מידע מפורשים אך מפורזים בטקסט. בממד זה ייתכנו כמה רמות קושי, בשאלה זו המידע גלוי אך מפורז במקומות שונים בטקסט, במקרה שהפרטים מקובצים קל יותר לאתר את המידע.	
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של התשובה השגויה
<ul style="list-style-type: none"> ליד ים, על גגי הבתים, בתים 	<ul style="list-style-type: none"> תלמידים ענו תשובות שיש בהן היגיון, אך לא דייקו, לא חזרו אל הטקסט על מנת לבדוק האם מה שחשבו מדויק, לא נעשה תהליך בקרה הכולל עימות המידע שבטקסט עם ידע קודם. למשל התלמיד שכתב ליד ים ככל הנראה קישר את הים לשלולית ולאגם שעליהם קרא, אך לא חזר אל הטקסט לבדוק האם זיכרונו אינו מטעה אותו.
השתמעויות להוראה	
<ul style="list-style-type: none"> בשאלות הדורשות איתור פרטי מידע מפורשים יש צורך לחזור אל הטקסט לקריאה חוזרת. מטלה זו לעיתים מעייפת את התלמידים, אפשר לסייע להם באמצעות התנסות בדרכי קריאה מגוונות, לשכלל את יכולתם להתאים בין דרך הקריאה לסוג הטקסט ומטרות הקריאה. במקרה זה הקריאה של התלמיד צריכה להיות מכוונת לחיפוש המידע המתאים, קריאה מהירה סורקת וכאשר הקורא מגיע ל"אזור" שבו לדעתו נמצאת התשובה יעבור לקריאה בעיון, (הרחבה בתכנית הלימודים עמ' 76). כאשר התלמיד מוצא את המידע בטקסט עליו לסמן את התשובה הנכונה על מנת למנוע עומס על הזיכרון ולמנוע את הצורך למצוא את מקום התשובה בכל פעם מחדש, הכוונה היא ליעל את התהליך של חיפוש התשובה ומציאתה בטקסט. 	

**שם הטקסט ומקורו : בונים קן מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 32**

<p>השאלה</p> <p>חגית ואחיה יצאו לטיול ומצאו על האדמה ביצה של ציפור. הם הניחו אותה בתוך קופסה בחצר. כתבו מה דעתכם על המעשה שלהם, והסבירו לפי מה שקראתם.</p>	
<p>התשובה</p> <p>הם עשו מעשה נכון כי הם מצאו קופסה שיכולה להגן על הביצה מפני הקור ומפני חיות וכך יוכל לבקוע מהביצה אפרוח (ראה דוגמאות נוספות במחווון)</p>	
<p>דרגת קושי</p> <p align="right">1,2,3,4,5</p>	
<p>ממד ההבנה ודרישות השאלה</p> <p align="center">פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע יישום רעיון מרכזי שהובע בטקסט תוך כדי הבעת עמדה אישית.</p>	
<p align="center">ניתוח משוער של התשובה השגויה</p>	<p align="center">דוגמה לתשובה שגויה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד תומך במעשה הילדים אך אינו מסביר מדוע, נראה שהתלמיד הבין את השאלה, הוא התייחס למעשה ואמר שהמעשה טוב אך לא הוסיף את הנימוק לכך, ייתכן שלא הבין שעליו להוסיף נימוק או שלא ידע כיצד להביע את דבריו בכתב. • התלמיד הסתפק בכתיבת המילה לא, לכן אי אפשר להבין את עמדתו באופן מפורש אף על פי שאפשר לשער על פי המשך דבריו שכוונתו הייתה שהמעשה לא טוב. הנימוק המוצג חלקי ואינו מפורט, התלמיד בעצם כתב מה הילדים היו צריכים לעשות, זה יכול להיות חלק מההסבר או מהנימוק אך לא הנימוק השלם. 	<ul style="list-style-type: none"> • המעשה שלהם טוב. • לא, הם היו צריכים להחזיר את הביצה למקומה
<p align="center">השתמעויות להוראה</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • תשובה נכונה תהיה תשובה שתומכת במעשה הילדים או מתנגדת למעשה וכוללת נימוק מפותח. לכן יש להדגים לתלמידים כיצד עליהם להביע את עמדתם האישית וכיצד אפשר לכתוב נימוק. • שימוש בשאלות למה ומדוע כבקרה עצמית, למשל: כתבת ש"המעשה טוב", האם כתבת מדוע הוא טוב? • כתבת "הם היו צריכים להחזיר את הביצה למקומה", האם כתבת מדוע? • להשוות בין נימוק מפותח לנימוק מצומצם. • אפשר להיעזר בהמלצות להוראה בשאלה 25. 	

**שם הטקסט ומקורו : בונים קן מיצ"ב תשס"ח נוסח א'
שאלה 34**

השאלה	
כתבו משפט מכל המילים שבמחסן. גבוה, בנתה, עץ, הציפור, על, קן	
התשובה	
הציפור בנתה קן על עץ גבוה.	
דרגת קושי	
1,2,3,4,5	
ממד ההבנה ודרישות השאלה	
הבנת התפקיד של המילים במשפט, הבנת היחסים המפורשים בין חלקי המשפט וכתיבת משפט תקני.	
דוגמה לתשובה שגויה	ניתוח משוער של השגיאה, (תשובה ?)
<ul style="list-style-type: none"> • הציפור בנתה קן • בנתה קן גבוה הציפור על עץ 	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד כתב משפט תקני אך לא השתמש בכל המילים, ייתכן ולא שם לב למילים הנוספות או שלא ידע כיצד להמשיך את המשפט. • התלמיד כתב משפט לא תקני.
השתמעויות להוראה	
<ul style="list-style-type: none"> • לסייע לתלמידים להבין באיזה מילה יתחיל המשפט: קריאת המילים המבולבלות והשערה על מי מספר המשפט (הנושא). בחירת המילה (נושא) מתוך קבוצת המילים, המילה שנבחרה תסייע בבניית המשפט. • באותו אופן אפשר להתחיל את הרכבת המשפט מהפועל. • הפעלת בקרה: באמצעות מחיקת מילים שנכתבו במשפט או באמצעות כתיבת הניסיונות שנעשו. • הבחנה בין משפטים לאוסף מילים. • הפניית תשומת לב התלמידים לתפקיד ולשימוש במילות יחס כמו לפני, מעל, ומילות פונקציה כמו: כי, עם, אך. אותיות משה וכלב כמו וי"ו החיבור ומי"ם השימוש. • תרגול מניפולציות על משפטים על מנת להעמיק את ההבנה של תחביר המשפט כמו למשל: הבנת תפקיד המאזכר: גל חלם על מפלצת, גל נבהל וקרא לאימא. גל חלם על מפלצת, הוא נבהל וקרא לאימא. • אימון בהרחבת משפטים כמו "אני רואה עציץ". "אני רואה עציץ ירוק..." • הוראת מילות קישור באמצעות שיפוט, האם המשפט נכון או לא: יש לי כלב חמוד כי קוראים לו חץ, או: הלכתי לשוק כי רציתי לקנות פירות, ובאמצעות השלמת משפטים: לא יצאנו לטיול אף על פי ש... לא יצאנו לטיול אבל... • הפיכת שני משפטים פשוטים למשפט מחובר: חגית יצאה לחצר. דני יצא לחצר. דני וחגית יצאו לחצר. 	

כתיבת סיפור

דרישות המטלה:

על התלמידים לכתוב סיפור על פי תמונות ברצף, עליהם להביא לידי ביטוי את האירועים המיוצגים בתמונות ולשמור על רצף הגיוני בין האירועים.

העלילה צריכה לכלול אירוע מאתחל, סיבוך, התרה וסיום, על האירועים להיות מקושרים ביניהם בקשרי זמן וסיבה. העלילה יכולה להיות מפותחת באמצעות תיאורים: תיאור פעולות הדמויות, תיאור המתייחס למניע, לכוונה או לרגשות של הדמויות או תיאור המאפיין את הדמויות.

בכתיבת הסיפור על התלמידים להשתמש במשלב לשוני המאפיין שפה כתובה: משפטים תקינים, נקודה וסימן שאלה ברוב חלקי הסיפור. (ראה פירוט במחווך המבחן)

דוגמא א'

כתבו סיפור לפי סדר התמונות.

לקחו את הקצוץ של היץ

היץים מסתתרים בקצוץ

וילץ אתם בוחה

הילושנים אותם שחק

הקצוץ ניתקה בעלי

וילץים מ/צוים

את הקצוץ מהעץ והם עוהיצעו

עוהיצעו הקצוץ היץ היתצו

קיקצוץ עלו ניתקה

וילץ 1 היץים את היץ

ה 2 והיץים יחו עוהיצעו את הקצוץ

וילץו את היץים בעשחק

על מירות

מבחן 80 בעברית ייתה ב' נוסח א'

נקודות חוזק

בסיפור זה באים לידי ביטוי האירועים המוצגים בתמונות, ולרוב נשמר רצף הגיוני בין האירועים, הרצף שנוצר הוא בעיקר כרונולוגי, ובחלקו אף סיבתי.

בסיפור יש כמה הרחבות המשקפות את היכולת של הכותב לתת פרשנות למצב הרגשי של הדמות על סמך התמונות. הכותב דואג לספק את הסיבה למצב הרגשי של הדמות ("ילד אחד בוכה כי לא שיתפו אותו"), ובדוגמה השנייה יש שוב קשר סיבתי בין אירועים – עצבותו של הילד נגרמה בשל הניסיון הכושל להוריד את הכדור מן העץ.

הסיפור מכיל את ארבעת רכיבי העלילה, אירוע מאתחל – "ילדים משחקים בכדור", סיבוך – "הכדור נתקע", התרה – "ילד 1 הרים את ה2 והצליחו להוציא...", סיום – "שיתפו את הילד".

נקודות לחיזוק

הקישוריות בטקסטים באה לידי ביטוי ברמות שונות, בין הפסקות בין המשפטים ובתוך המשפטים. בטקסט זה **הקישוריות בין חלקי המשפט** טובה, כמו "ילד אחד בוכה כי לא שיתפו אותו", "ילד היה עצוב כי הכדור שלו נתקע", הכותב מבטא בכתיבתו קשר לוגי סיבתי באמצעות שימוש במילת הקישור "כי".

אמצעי קישור נוסף שהכותב השתמש בו ליצירת רצף כרונולוגי הוא וי"ו החיבור, כגון "הכדור נתקע בעץ ושני ילדים...", "ילד אחד הרים את השני והצליחו...". בשאר המקומות בטקסט, השימוש בווי"ו החיבור בא במקום שימוש באמצעי קישור אחרים (מילות קישור או ביטויי זמן) ליצירת רציפות כרונולוגית וסיבתית, למשל במשפט: "2 ילדים מוציאים את הכדור מן העץ והם לא הצליחו", ווי"ו החיבור משמשת כקשר של ניגודיות.

שימוש נוסף בווי"ו החיבור נעשה בין הפסקה השלישית לרביעית, שימוש זה משקף את הצורך של הילד למסור את ההתרחסות בתמונות, אך מבלי שיש לו עדיין את היכולת לבנות סיפור באמצעים יוצרי רציפות האופייניים לסיפור. על כך מעיד גם השימוש בלשון הווה. בדרך כלל בבניית רצף העלילה בסיפור נעשה שימוש בפעלים בזמן עבר, בסיפור זה בפסקה הראשונה והשנייה השימוש הוא בלשון הווה ובפסקות האחרות בלשון עבר.

הקישוריות בין הפסקות לקויה, למשל קשה להבין למי הכוונה כאשר הוא כותב הילד העצוב והילד הבוכה, האם זה אותו ילד? האם שני הילדים שמוציאים את הכדור הם הילדים שהרימו אחד את השני? וכדומה.

הסיפור אינו כולל פתיח או רקע המהווים סימן כניסה לעולם הסיפור.

התלמיד מוסיף ספרות כדי שהקורא יקשר בין הכתוב לתמונה. אפשר לשער שאת הפסקה השלישית והרביעית כתב כפסקה אחת ורק לאחר מכן הפריד ביניהן.

לא נעשה שימוש בסימני פיסוק, ייתכן שלא היה צורך בכך בשל החלוקה שנעשתה על ידי הקווים. המשלב הלשוני אופייני בחלקו לשפה דבורה, כמו "הכדור נתקע בעץ" ו"שיתפו את הילד במשחק של מסירות".

המלצות עיקריות להוראה:

בניית עלילה המכילה את האירועים המוצגים בתמונות ומקשרת ביניהם באמצעות קשרי זמן, סיבה ותוצאה.

יש לסמן כניסה לעולם הסיפור באמצעות שימוש בביטויים כמו "פעם אחת".

הוספה של פתיח רקע לסיפור הכולל הצגת דמויות, זמן ומקום ההתרחשות על פי הצורך.

המלצות נוספות: שימוש במשלב לשוני ובמטבעות לשון אופייניות לסיפור ולשפה כתובה.

אופן כתיבת מספר סודר בסיפור.

ראה הרחבה במחווון המבחן ובתכנית הלימודים עמ' 48-51, 84-85.

דוגמא ב'

הַכְּדוּר

בְּבוֹקֵר קִיבֵי אֹחַר הַיְלָדִים שִׁחְקוּ הַכְּדוּר.
פִּיטְאוֹר הַכְּדוּר עָם עַם הַגֵּם. הַיְלָדִים נִסּוּ וְנִסּוּ.
נְאוֹזֵי אֵת הַכְּדוּר וְנִסּוּ סוּם אֲנֶסְיוֹרֵי, נְאוֹר הַם
שִׁחְקוּ הַכְּדוּר הַמְּעִיּוֹרֵי.

נקודות חוזק

בכתיבה זו יש ביטוי לאירועים המוצגים בתמונות, נשמר רצף הגיוני כלולים ארבעת רכיבי העלילה:

פתיח המציג רקע לסיפור ואירוע מאתחל, סיבוך, התרה וסיום.

נעשה שימוש בלשון המאפיינת שפה כתובה כמו "בוקר קייצי, פתאום הכדור...", מאז הם שיחקו...".

יום קייצ'י נהדר הצפורים צייצו יצאתי לשחק עם חברי בחצר .
 דן אביא כדור לשחק אק רן היה משונה בחופש הדגול ביום הראשון
 .הוא אמר שהוא לא אוהב חולצת פסיט פתאום הוא לבש חולצת
 פסיט ודט הסתפר .הוא אמר שנקרא דט לאריאל ודט לליאו ולדנה
 אל אמרתי בסדר. בדרך פדשו את שלומי אמרו עם הוא ארצה לשחק
 .הוא ענה בשמחה ____ ללא ולדנה .
 כולנו שיחקנו משנה נהנו פתאום רן זרק כל כך גבוה את
 הכדור שהכדור נתפס בצף .
 אמר אריאל זה לא שלך רק השאלתי לך אותו בקול עצוב מאוד .
 פתאום בא אבא של אריאל ואמר אריאל למה אתה בוכה
 הכדור נתקע בצף ענה . אני אוציא לך אותו אבל תצטרך לעלות עליי, "בקול עצוב מאוד",
 אלפי אמר אבא בסדר . אריאל עלה על צברו של אבא ואבא אוריד
 את הכדור וכולם נהנו וכן בא ובקש סליחה .

נקודות חוזק

כתיבה זו כוללת את רכיבי התוכן הנדרשים : את סיפור העלילה והרחבות מרובות : תיאור מרחיב של הפעולות של הדמויות כגון "פגשנו את שלומי ..הוא ענה..", "אמר אריאל זה לא שלך" קיימים גם תיאורי מניעים, כוונות ורגשות כגון "אני אוציא לך אבל תצטרך לעלות עליי", "בקול עצוב מאוד", "הוא ענה בשמחה". גם רכיבי המבנה קיימים : פתיח ארוך המציג תיאור זמן, מקום, דמויות ואווירה. אירוע מאתחל, סיבוך והתרה.

אפשר למצוא בסיפור שימוש במשלב המאפיין שפה כתובה כמו : "יום קייצ'י נהדר", "יצאתי לשחק עם חבריי", "זה לא שלך רק השאלתי לך", "עלה על צוארו של אבא".

נקודות לחיזוק

בכתיבת סיפור אפשר לאפיין דמות באמצעות תיאור מראה חיצוני, תיאור רגשות, תיאור מעשיה של הדמות ודיאלוגים עם הדמויות האחרות (תכנית הלימודים עמ' 50).

כך עשה הכותב בסיפור זה כתב תיאור נרחב של רן : "הוא אמר שהוא לא אוהב חולצת פסיט אך פתאום לבש ...וגם הסתפר ..", אך תיאור זה אינו רלוונטי לסיפור ואינו תורם להתפתחות העלילה. התיאורים הללו מיותרים והם פוגמים בלכידות של הסיפור.

מבנה המשפטים תקני מבחינה תחבירית, למעט המשפט : "אמר אריאל זה לא שלך רק השאלתי לך אותו בקול עצוב מאוד". בקול עצוב מאוד מתאר את האופן שאריאל אמר את דבריו, לכן היה על התלמיד לכתוב : אמר אריאל בקול עצוב מאוד ...

המלצות עיקריות להוראה

נראה שתהליך ההוראה שהתקיים בכתתו של הכותב הדגיש את חשיבות רכיבי המבנה ואת חשיבות ההרחבות בכתובה אך לא את התפקיד שהם ממלאים בסיפור.

במקביל להוראת הרכיבים הללו יש חשיבות ללמד את התפקיד שלהם בסיפור, את הצורך להרחיב רק כאשר ההרחבה רלוונטית לסיפור, כאשר ההרחבה מקדמת ותורמת לעלילה. בכתובה זו עיקר ההוראה תתקיים סביב הלכידות של הטקסט.

המלצות נוספות

להבחין בין דיבור ישיר, עקיף וההיצג שלהם בכתובה, מירכאות, נקודתיים ופועלי אמירה.

יש לציין שעל פי תכנית הלימודים (הישג נדרש 8 עמ' 94) תלמידי כיתה ב' אינם צריכים להכיר את התפקיד ודרך השימוש של סימני פיסוק אלה, אך מכיוון שבסיפור נעשה שימוש בדיבור ישיר ונעשה שימוש בפועל אמירה כמו "אמר אריאל", "פתאום בא אבא של אריאל ואמר", אפשר לנצל את ההזדמנות הזו להוראת תפקיד סימני הפיסוק והכרת דרך השימוש בהם בטקסט הכתוב.